

NL

NL

NL

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 28.10.2009
COM(2009)592 definitief

VERSLAG VAN DE COMMISSIE

betreffende onderhandelingen over de toegang van communautaire ondernemingen tot de markten van derde landen op de onder Richtlijn 2004/17/EG vallende gebieden

VERSLAG VAN DE COMMISSIE

betreffende onderhandelingen over de toegang van communautaire ondernemingen tot de markten van derde landen op de onder Richtlijn 2004/17/EG vallende gebieden

Voor de EER relevante tekst

INHOUDSOPGAVE

VERSLAG VAN DE COMMISSIE betreffende onderhandelingen over de toegang van communautaire ondernemingen tot de markten van derde landen op de onder Richtlijn 2004/17/EG vallende gebieden**Error! Bookmark not defined.**

VERSLAG VAN DE COMMISSIE betreffende onderhandelingen over de toegang van communautaire ondernemingen tot de markten van derde landen op de onder Richtlijn 2004/17/EG vallende gebieden**Error! Bookmark not defined.**

1.	INLEIDING	4
2.	SAMENVATTING	4
3.	PLURILATERALE EN MULTILATERALE ONDERHANDELINGEN	5
3.1.	Overeenkomst overheidsopdrachten van de WTO	5
3.1.1.	Inleiding	5
3.1.2.	Huidig toepassingsgebied van de GPA	6
3.1.3.	Toetreding van nieuwe leden	6
3.1.4.	Herziening van de GPA	7
3.2.	Algemene Overeenkomst van de WTO betreffende de handel in diensten (GATS) ..	9
4.	DE EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE	9
4.1.	Inleiding	9
4.2.	De uitbreiding van de EU	10
5.	BILATERALE ONDERHANDELINGEN	10
5.1.	Gesloten overeenkomsten met aanbestedingshoofdstukken	10
5.1.1.	Zwitserland	10
5.1.2.	Mexico	11
5.1.3.	Chili	11
5.1.4.	CARIFORUM	12

5.2.	Aanbestedingshoofdstukken in de stabilisatie- en associatieovereenkomsten/voorlopige overeenkomsten	12
5.2.1.	Inleiding	12
5.2.2.	Overeenkomsten per land.....	13
5.3.	Aanbestedingshoofdstukken in overeenkomsten die in het kader van het nabuurschapsbeleid zijn gesloten.....	15
5.3.1.	Inleiding	15
5.3.2.	Europees Nabuurschapsbeleid - Onderhandelingen over uitgebreide aanbestedingshoofdstukken per land (Oostelijke landen)	16
5.3.3.	Europees Nabuurschapsbeleid - Onderhandelingen over uitgebreide aanbestedingshoofdstukken (Euro-Mediterraan gebied).....	16
5.4.	Lopende en toekomstige bilaterale onderhandelingen.....	17
5.4.1.	Midden-Amerika	17
5.4.2.	Andesgemeenschap	17
5.4.3.	ACS-landen (Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan)	17
5.4.4.	Irak	18
5.4.5.	Zuid-Korea.....	18
5.4.6.	Canada	18
5.4.7.	China	18
6.	TOEKOMSTIGE MAATREGELEN VOOR HET OPENSTELLEN VAN AANBESTEDINGSMOGELIJKHEDEN	19

1. INLEIDING

In dit verslag wordt de situatie op het gebied van de toegang van communautaire leveranciers tot de markten voor overheidsopdrachten in derde landen op de onder Richtlijn 2004/17/EG¹ vallende gebieden beschreven en wordt een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot de openstelling van dienstencontracten in derde landen op 1 augustus 2009. Dit verslag is in overeenstemming met de artikelen 58 en 59 van Richtlijn 2004/17/EG.

De aankopen van entiteiten die actief zijn in de nutssector in de Europese Unie bedragen 450 miljard euro². Deze entiteiten hebben voor een waarde van 80 miljard euro aanbestedingen die boven de in de richtlijn vastgestelde drempels liggen in het Publicatieblad bekendgemaakt³. De EU kan dus toegang bieden tot een grote markt bij de onderhandelingen over de openstelling van de markten voor overheidsopdrachten in derde landen.

Het concept van aanbestedingen door nutsbedrijven in de EU - namelijk dat privé-ondernemingen met bijzondere en uitsluitende rechten⁴ ook onder de aanbestedingsregels vallen - wordt echter niet overal ter wereld gedeeld. Daarom kan tijdens de onderhandelingen niet altijd worden toegestaan dat privé-nutsbedrijven toegang krijgen tot de aanbestedingen.

2. SAMENVATTING

Door de politieke gevoeligheid zijn overheidsaanbestedingen geen domein met multilaterale verplichtingen binnen de WTO geworden.

De plurilaterale Overeenkomst overheidsopdrachten van de WTO (Government Procurement Agreement, GPA), die momenteel opnieuw wordt bekeken, blijft het cruciale instrument voor de openstelling van internationale aanbestedingsmarkten. In december 2006 is overeenstemming bereikt over de nieuwe tekst (procedureregels voor aanbestedingen), maar tijdens de onderhandelingen over markttoegang is gebleken dat het ambitieniveau van de GPA-partijen sterk uiteenloopt. De Europese Gemeenschap, vertegenwoordigd door de Commissie, is voorstander van een ambitieuze openstelling van de internationale aanbestedingsmarkten en heeft daarom in 2005 aangeboden de EU-aanbestedingsmarkten volledig open te stellen, ook in de nutssector. Gezien de terughoudendheid van andere GPA-partijen om hun aanbestedingsmarkten verder open te stellen voor internationale mededinging, heeft de Commissie, op verzoek van de Raad⁵, een herzien en beperkter aanbod gedaan in februari 2008. In vergelijking met de andere GPA-partijen blijft het aanbod van de EG echter het meest uitgebreide.

De EG behoort tot de GPA-partijen die een groot voorstander zijn van de toetreding van nieuwe leden tot de GPA en die de GPA op lange termijn tot een multilaterale overeenkomst

¹ Richtlijn 2004/17/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water en energievoorziening, vervoer en postdiensten.

² Gegevens voor de EU25 in 2006; bron: Eurostat.

³ Gegevens voor de EU27 in 2007; bron: Tenders Electronic Daily.

⁴ Richtlijn 2004/17/EG.

⁵ 2780ste zitting van de Raad EXTERNE BETREKKINGEN, Brussel, 12 februari 2007, Nr. 6039/07, blz. 6.

willen omvormen. Recentelijk is het toetredingsproces voor Chinees Taipei voltooid. De onderhandelingen met China, Jordanië en de Republiek Moldavië zijn nog aan de gang.

In het kader van de WTO blijft de EG ook voorstander van een overeenkomst inzake overheidsaanbestedingen onder het GATS.

De uitbreidingen van de EU in 2004 en 2007 hebben 55 miljard euro⁶ extra aanbestedingsmogelijkheden opgeleverd, waarvan ongeveer 10 miljard⁷ in de nutssector. Na de uitbreidingen van de EU zijn ook de overeenkomstige uitbreidingsovereenkomsten van de Europese Economische Ruimte ondertekend. In de EER vertegenwoordigt de aanbestedingsmarkt in de nutssector 460 miljard euro, waarvan ongeveer 81 miljard aanbestedingen boven de drempels, die onder identieke aanbestedingsregels (de richtlijnen) vallen.

Een ander instrument voor de openstelling van de aanbestedingsmarkten zijn bilaterale onderhandelingen met derde landen. De Europese Unie heeft vrijhandelsovereenkomsten met belangrijke aanbestedingshoofdstukken gesloten met Mexico en Chili, een economische partnerschapsovereenkomst met CARIFORUM⁸ en een bilaterale aanbestedingsovereenkomst met Zwitserland. Daarnaast zijn nog tal van andere bilaterale onderhandelingen aan de gang of staan deze op het punt van start te gaan. Momenteel is de houding van de EU in onderhandelingen over vrijhandelsovereenkomsten gericht op het sluiten van zogenaamde vrijhandelsovereenkomsten van de nieuwe generatie, die gedetailleerde en uitgebreide aanbestedingshoofdstukken bevatten waarin ook de markttoegang tot aanbestedingen in de nutssector aan bod komt.

De EU heeft stabilisatie- en associatieovereenkomsten gesloten met landen van de Westelijke Balkan die wensen toe te treden tot de EU. Wat aanbestedingen betreft, garanderen de stabilisatie- en associatieovereenkomsten wederzijdse nationale behandeling en non-discriminatie van leveranciers en asymmetrische markttoegang. De stabilisatie- en associatieovereenkomsten hebben ook betrekking op aanbestedingen in de nutssector.

3. PLURILATERALE EN MULTILATERALE ONDERHANDELINGEN

3.1. Overeenkomst overheidsopdrachten van de WTO

3.1.1. Inleiding

De Overeenkomst Overheidsopdrachten (GPA) is momenteel de enige juridisch bindende overeenkomst in de WTO waarin overheidsaanbestedingen centraal staan. De huidige GPA, die in 1994 is goedgekeurd, is op 1 januari 1996 van kracht geworden. Het is een plurilateraal verdrag dat wordt beheerd door een Comité voor overheidsopdrachten, waar onder meer de

⁶ Bron: raming van de Commissie.

⁷ Bron: raming van de Commissie.

⁸ CARIFORUM bestaat uit Antigua en Barbuda, de Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, de Dominicaanse Republiek, Grenada, Guyana, Haïti, Jamaica, Saint Lucia, Saint Vincent en de Grenadines, Saint Christopher en Nevis, Suriname, Trinidad en Tobago.

leden van de WTO die partij zijn bij de GPA deel van uitmaken⁹. De GPA is door de Europese Gemeenschap (EG) gesloten namens haar lidstaten, bij besluit van de Raad¹⁰.

3.1.2. Huidig toepassingsgebied van de GPA

De GPA is niet automatisch van toepassing op alle overheidsaanbestedingen van de partijen. Het toepassingsgebied van de GPA met betrekking tot elke partij is vastgesteld in de bijlagen bij de GPA, waarin is gespecificeerd welke centrale en subcentrale regeringsentiteiten en overheidsentiteiten van elke partij onder de GPA vallen. Behalve de EVA-landen¹¹, wie definitieve aanbod overeenstemde met dat van de EG, was geen andere partij in staat dezelfde toepassingsvoorwaarden te bieden als de EG. De Gemeenschap moest dan ook haar definitieve aanbod afstemmen op de mate waarin de andere partijen bereid waren hun markten open te stellen. De verbintenissen van de EG zijn echter nog steeds de meest uitgebreide wat aanbestedende entiteiten en hun aanbestedingen betreft, aangezien ze betrekking hebben op aanbestedingsmogelijkheden op zowel centrale als subcentrale niveaus, inclusief de aanbestedingen van deze entiteiten en van overheidsbedrijven die actief zijn in de nutssector.

Alle partijen bij de GPA, behalve Canada, bieden een zekere mate van toegang tot hun aanbestedingen in de nutssector. De toegang is echter niet overal hetzelfde, en de mate waarin aanbestedingen in de nutssector worden opengesteld voor buitenlandse concurrenten varieert van land tot land; bovendien worden ze gekenmerkt door tal van specifieke of algemene uitzonderingen.

3.1.3. Toetreding van nieuwe leden

De leden van de GPA, met name de EG, wensen de GPA om te vormen van een plurilaterale in een multilaterale overeenkomst, en steunen dus nieuwe toetredingen tot de GPA. De GPA-partijen zijn overeengekomen dat de nieuwe (voorlopig overeengekomen) tekst van de toekomstige GPA moet worden gebruikt als basis voor de toetredingsonderhandelingen met kandidaatlanden. In deze nieuwe tekst worden de overgangsmaatregelen uitgebreid en verduidelijkt (vergoedingen, prijspreferenties, geleidelijke opname van entiteiten of sectoren, hogere drempels) en specifiek afgestemd op de behoeften van economieën in ontwikkeling. Albanië, Georgië, Jordanië, Kirgizië, de Republiek Moldavië, Oman, Panama en China zijn de verbintenis aangegaan partij te worden bij de GPA wanneer ze lid worden van de WTO.

3.1.3.1. Het afzonderlijk douanegebied van Taiwan, Penghu, Kinmen en Matsu (Chinees Taipei)

Chinees Taipei heeft toetreding tot de GPA aangevraagd in maart 1995 en de toetreding is goedgekeurd bij besluit van het GPA-Comité in december 2008. Chinees Taipei heeft op 15 juni 2009 het toetredingsinstrument neergelegd en is, na een besluit van het GPA-Comité, op 15 juli 2009 lid geworden van de GPA. De toetreding van Chinees Taipei doorloopt momenteel het nationale ratificeringsproces. Verwacht wordt dat Chinees Taipei in de eerste helft van 2009 partij zal worden bij de GPA.

⁹ Canada, Europese Gemeenschappen, Hongkong, China, IJsland, Israël, Japan, Korea, Liechtenstein, Nederland, voor wat Aruba betreft, Noorwegen, Singapore, Zwitserland, Chinees Taipei en de Verenigde Staten.

¹⁰ Besluit 94/800/EG van de Raad van 22 december 1994, PB L 336 van 23.12.1994, blz. 1.

¹¹ Noorwegen, Liechtenstein, IJsland.

De verbintenissen van Chinees Taipei hebben onder meer betrekking op aanbestedingen in de nutssector. De drempels zijn vastgesteld op 400 000 SDR voor goederen, 400 000 SDR voor diensten en 15 000 000 SDR voor diensten in de bouwsector.

3.1.3.2. Jordanië

Jordanië heeft in 2000 de toetreding tot de GPA aangevraagd; het heeft zijn definitieve aanbod in februari 2003 gedaan en heeft, na de onderhandelingen met de GPA-partijen, in september 2008 een derde herzien aanbod gedaan. Jordanië is momenteel zijn juridisch kader en zijn aanbestedingssystemen aan het aanpassen aan de eisen van de GPA. De voltooiing van de toetreding van Jordanië is een belangrijke prioriteit voor het GPA-Comité in 2009.

3.1.3.3. China

China heeft in december 2007 de toetreding tot de GPA aangevraagd en zijn definitieve aanbod is in januari 2008 onder de partijen verspreid. Bovendien heeft China in september 2008 zijn antwoorden op de controlelijst voor het verstrekken van informatie over de toetreding tot de GPA ingediend. Tijdens de lopende onderhandelingen wordt nagegaan of de Chinese aanbestedingswetgeving verenigbaar is met de GPA en wordt in de eerste plaats aandacht besteed aan markttoegang. De EG heeft China formeel verzocht zijn oorspronkelijke aanbod (dat ook betrekking had op de nutssector) te verbeteren.

3.1.3.4. Republiek Moldavië

In november 2008 heeft de Republiek Moldavië een eerste aanbod gedaan, zijn aanbestedingswetgeving aangemeld en de toetredingsonderhandelingen opgestart. De Republiek Moldavië pakt de onderhandelingen zeer ambitieus aan en de toetreding kan dan ook in 2010 worden voltooid.

3.1.3.5. Andere toetredingen

Met betrekking tot andere lopende toetredingen tot de GPA, die gedurende enige tijd stil hebben gelegen (Albanië, Georgië, Kirgizië, Oman en Panama) en de toetredingsverbintenissen die nog niet zijn nagekomen (Armenië, Kroatië, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Mongolië, Saudi Arabië en Oekraïne), hebben de GPA-partijen in december 2008 gevraagd de situatie te blijven volgen en hebben zij de voorzitter van het GPA-Comité verzocht daar de nodige follow-up aan te blijven geven.

3.1.4. Herziening van de GPA

In de huidige GPA is een verbintenis “ingebouwd” om de onderhandelingen voort te zetten¹². Het doel van deze onderhandelingen is drievoudig: (i) de overeenkomst verbeteren en actualiseren in het licht van ontwikkelingen van de informatietechnologie en de aanbestedingsmethoden; (ii) het toepassingsgebied van de overeenkomst uitbreiden; en (iii) resterende discriminerende maatregelen opheffen. De onderhandelingen hebben ook tot doel de toetreding van nieuwe partijen tot de GPA, met name ontwikkelingslanden, te vergemakkelijken. De onderhandelingen in het kader van de GPA maken geen deel uit van de Doha-onderhandelingsronde van de WTO.

¹² Artikel XXIV:7(b) en (c).

3.1.4.1. De voorlopig overeengekomen tekst

In december 2006 hebben de onderhandelaars overeenstemming bereikt over een grondige herziening van de GPA-tekst om deze gebruikersvriendelijker te maken. Naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen, zoals de rol van elektronische hulpmiddelen, zijn de bepalingen ook geactualiseerd. Voorts is grotere flexibiliteit in de overeenkomst ingebouwd, bijv. kortere termijnen voor aanbestedingen voor goederen en diensten van een type dat in de handel beschikbaar is. De bijzondere en afwijkende behandeling van ontwikkelingslanden is duidelijker geformuleerd, zodat – zo wordt althans gehoopt – deze landen in de toekomst gemakkelijker kunnen toetreden. Voorts is ook aandacht besteed aan de nationale procedures voor de beoordeling van klachten door leveranciers en aan de regels voor het wijzigen van de lijst van partijen die onder de overeenkomst vallen. Wat dit laatste punt betreft, is overeengekomen arbitrageprocedures vast te stellen voor het beslechten van geschillen.

De toestemming van de onderhandelaars is voorlopig, d.w.z. dat ze afhankelijk is van juridische verificatie en een wederzijds bevredigend resultaat, met name wat de uitbreiding van het toepassingsgebied van de GPA betreft (de lijst van overheidsentiteiten die hun aanbestedingen open stellen).

Bovendien werd overeenstemming bereikt over een procedure om de onderhandelingen over het toepassingsgebied af te ronden. Deze onderhandelingen zullen worden gevoerd op basis van de herziene tekst.

De GPA-partijen zijn overeengekomen dat de nieuwe tekst moet worden gebruikt als basis voor de toetredingsonderhandelingen met landen die kandidaat zijn om toe te treden tot de GPA.

3.1.4.2. Overzicht van de markttoegangsonderhandelingen

De GPA-partijen hebben markttoegangsonderhandelingen opgestart door eerst een aanvraag in te dienen en vervolgens een eerste aanbod te doen. Alle partijen hebben in de loop van 2007 en 2008 een eerste aanbod gedaan, behalve twee: Hongkong, China en Liechtenstein¹³. Na de onderhandelingen hebben de Verenigde Staten, Jordanië, Japan, Korea, de Europese Gemeenschap, Noorwegen, Singapore en Zwitserland een herzien aanbod gedaan.

De EG heeft in 2005 een zeer uitgebreid eerste aanbod gedaan, waarin zij de meeste Gemeenschapsaanbestedingen, inclusief die in de nutssector, heeft opengesteld. Gezien de terughoudendheid van sommige GPA-partijen om een gelijkwaardig aanbod te doen, heeft de Raad de Commissie verzocht om het evenwicht in de overeenkomst te herstellen¹⁴. De EG heeft daarom in februari 2008 een herzien aanbod gedaan aan de GPA-partners, waarin rekening is gehouden met de mogelijkheden van de andere GPA-partners inzake de wederzijdse openstelling van de aanbestedingsmarkten.

Het aanbod van de EG blijft nog steeds zeer uitgebreid, en heeft betrekking op ongeveer 85% van de EU-overheidsopdrachten boven de drempel. In de nutssector komt dit neer op

¹³ Jordanië en Chinees Taipei hebben bevestigd dat het aanbod dat zij verspreid hebben in de loop van de onderhandelingen over de toetreding tot de huidige overeenkomst ook moet worden beschouwd als hun aanbod in het kader van de onderhandelingen over het toepassingsgebied.

¹⁴ 2780ste zitting van de Raad EXTERNE BETREKKINGEN, Brussel, 12 februari 2007, nr. 6039/07, blz. 6.

overheidsopdrachten ter waarde van bijna 50 miljard euro. De toegang tot de EG-markt voor overheidsopdrachten wordt alleen beperkt als de andere GPA-partijen soortelijke beperkingen opleggen.

De openstelling van de markt voor overheidsopdrachten in de nutssector blijft een van de belangrijkste streefpunten van de EG in de marktonderhandelingen. De EG-strategie om dit doel te bereiken, bestaat uit drie belangrijke onderdelen:

Ervor zorgen dat meer aanbestedende entiteiten op subcentraal niveau onder de overeenkomst vallen. In sommige GPA-partijen (VS, Canada en Japan) worden overheidsopdrachten in de nutssector op dit niveau georganiseerd, maar deze partijen hebben het toepassingsgebied van de GPA-overeenkomst onvoldoende uitgebreid tot deze entiteiten.

De opheffing van discriminerende maatregelen, met name die waarbij partijen bepaalde overheidsopdrachten volledig aan het toepassingsgebied van de overeenkomst onttrekken, zoals de uitzonderingen die de VS, Japan en Korea momenteel toekennen aan nationale kmo's.

De opheffing van specifieke uitzonderingen die bepaalde GPA-partijen handhaven en die tot gevolg hebben dat de overheidsopdrachten van die partijen in de praktijk niet toegankelijk zijn. Een voorbeeld in de nutssector is de operationele veiligheidsbepaling die zo vaak door Japan wordt toegepast dat de Japanse markt voor spoorwegaanbestedingen volledig gesloten blijft.

3.2. Algemene Overeenkomst van de WTO betreffende de handel in diensten (GATS)

Bij artikel XIII:1 van de Algemene Overeenkomst betreffende de handel in diensten (GATS) worden overheidsopdrachten uitgesloten van de belangrijkste markttoegangsbevestigingen van de GATS. In artikel XIII:2 van de GATS wordt echter een multilateraal onderhandelingsmandaat inzake overheidsopdrachten voor diensten vastgesteld. De onderhandelingen in het kader van artikel XIII:2 van de GATS vinden plaats in de multilaterale werkgroep 'GATS-regels' (WPGR), die in 1995 is opgericht door de Raad voor de Handel in Diensten.

De onderhandelingen over de multilaterale openstelling van overheidsopdrachten voor diensten zijn nog steeds aan de gang; de EG is de drijvende kracht achter deze onderhandelingen. De EG heeft vijf mededelingen in de WPGR ingediend; in de laatste daarvan, die dateert uit 2006, wordt een kader voorgesteld waarbinnen WTO-leden verbintenissen kunnen aangaan op het vlak van markttoegang en non-discriminatie op het gebied van overheidsopdrachten voor diensten en wordt een reeks gemeenschappelijke procedureregels voorgesteld voor de opdrachten die onder de overeenkomst vallen.

4. DE EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE

4.1. Inleiding

In artikel 65 en bijlage XVI van de EER-Overeenkomst is vastgesteld dat de bepalingen van de richtlijn nutsbedrijven van toepassing zijn in de EVA-landen. Derhalve verlenen Noorwegen, Liechtenstein en IJsland ondernemingen uit de Gemeenschap nu toegang tot hun

aanbestedingen in de nutssector, waarbij de dekking die zij bieden gelijkwaardig is aan het toepassingsgebied van de richtlijn nutsbedrijven (2004/17/EG).

4.2. De uitbreiding van de EU

Krachtens de EER-Overeenkomst moeten landen die toetreden tot de EU een aanvraag indienen om partij te kunnen worden bij de EER-Overeenkomst (artikel 128), onder de in die overeenkomst vastgestelde voorwaarden.

De uitbreiding van de EER met de tien landen die in 2004 zijn toegetreden tot de EU¹⁵ is van kracht geworden op 1 mei 2004¹⁶. De meest recente uitbreiding van de EU vond plaats op 1 januari 2007, toen Bulgarije en Roemenië tot de EU zijn toegetreden. De EER-uitbreidingsovereenkomst is op 25 juli 2007 ondertekend¹⁷.

De uitbreidingen van de EU in 2004 en 2007 hebben 55 miljard euro extra aanbestedingsmogelijkheden opgeleverd, waarvan ongeveer 10 miljard in de nutssector. In de EER vertegenwoordigt de markt van overheidsopdrachten in de nutssector 460 miljard euro, waarvan ongeveer 81 miljard aanbestedingen boven de drempels, die onder identieke aanbestedingsregels (richtlijnen) vallen.

5. BILATERALE ONDERHANDELINGEN

5.1. Gesloten overeenkomsten met aanbestedingshoofdstukken

5.1.1. Zwitserland

In 1999 heeft de EG een afzonderlijk pakket handelsovereenkomsten met Zwitserland gesloten, het zogenaamde bilaterale pakket I¹⁸. De overeenkomst betreffende sommige aspecten van overheidsopdrachten is van kracht geworden op 1 juni 2002¹⁹.

Deze overeenkomst is een aanvulling op de verbintenissen van Zwitserland en de EG in het kader van de GPA. De EG en Zwitserland verlenen elkaar wederzijdse toegang tot aanbestedingen van goederen, werken en diensten, zowel door overheidsinstanties als privé-entiteiten die bijzondere en uitsluitende rechten genieten en actief zijn op het gebied van spoorwegen, gas, verwarming, olie, kolen en andere vaste brandstoffen. Bovendien vallen aanbestedingen van goederen, werken en diensten door privé-entiteiten die bijzondere en uitsluitende rechten genieten en die actief zijn op het gebied van elektriciteit, drinkwater, zee- of binnenhavens, luchthavens en stedelijk vervoer onder de overeenkomst. De overeenkomst breidt deze verbintenissen dan ook uit tot het niveau van de EG-aanbestedingsrichtlijnen.

¹⁵ Uitbreiding met CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK op 1 mei 2004.

¹⁶ Overeenkomst inzake de deelname van CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK aan de Europese Economische Ruimte, 14 oktober 2003 (PB L 130 van 29.4.2004, blz. 11; EER Supplement nr. 23 van 29.4.2004, blz. 1).

¹⁷ PB L 221 van 25.8.2007.

¹⁸ Dit pakket omvat onderhandelingen over overeenkomsten in zeven sectoren (vrij verkeer van personen, handel in landbouwproducten, overheidsopdrachten, conformiteitsbeoordelingen, luchtvervoer, weg- en spoorwegvervoer, deelname van Zwitserland aan het vijfde kaderprogramma voor onderzoek). Deze overeenkomsten zijn met elkaar verbonden door middel van een beëindigingsbepaling, hetgeen betekent dat alle overeenkomsten samen van kracht zijn geworden en ook samen zullen worden beëindigd wanneer een ervan wordt beëindigd.

¹⁹ PB L 114 van 30.4.2002, blz. 430.

Bij de overeenkomst wordt een gemengd comité opgericht om toe te zien op de effectieve tenuitvoerlegging en toepassing van de overeenkomst. Dit gemengd comité is regelmatig bijeengekomen sinds de inwerkingtreding van de overeenkomst.

5.1.2. Mexico

De **Overeenkomst inzake economisch partnerschap, politieke coördinatie en samenwerking** met Mexico is in november 2000²⁰ van kracht geworden.

In deze overeenkomst verbinden de partijen zich ertoe hun markten voor overheidsopdrachten geleidelijk en wederzijds open te stellen. Deze overeenkomst voorziet ook in de oprichting van een Gezamenlijke Raad met leden van beide partijen.

In afwachting van de ratificering van de overeenkomst heeft de Raad in juni 1998 een **Interim-overeenkomst betreffende de handel en aanverwante zaken** aangenomen²¹. Bij deze interim-overeenkomst, die op 1 juli 1998 van kracht is geworden, zijn ook bepalingen inzake aanbestedingen opgenomen en is de bovenvermelde Gezamenlijke Raad voor toezicht op de overeenkomst opgericht.

Wat de procedureregels voor aanbestedingen betreft²², past Mexico de relevante bepaling van de NAFTA-overeenkomst²³ toe, terwijl de EU de bepaling van de GPA van 1994 toepast.

In de nutssector stelt Mexico de opdrachten van overheidsbedrijven op het gebied van spoorwegen, telecommunicatie en energie (petroleum en gas) open, terwijl de EU de opdrachten van overheidsinstanties en overheidsbedrijven op het gebied van elektriciteit, drinkwater, stedelijk vervoer, luchthavens en zee- of binnenhavens openstelt.

Het Gezamenlijk Comité inzake aanbestedingskwesties is regelmatig samengekomen sinds de inwerkingtreding van de interimovereenkomst. Dit comité heeft zich ook gebogen over de mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied.

5.1.3. Chili

De associatieovereenkomst tussen de EU en Chili is op 18 november 2002 ondertekend²⁴. De overeenkomst is nog niet volledig in werking getreden, maar de meeste bepalingen, waaronder ook die inzake aanbestedingen, zijn voorlopig van kracht geworden op 1 februari 2003²⁵.

Om toezicht te houden op de tenuitvoerlegging van de associatie-overeenkomst is een associatieraad opgericht, bijgestaan door een associatiecomité.

²⁰ Besluit 2000/658/EG van de Raad (PB L 276 van 28.10.2000). Dit besluit is gewijzigd bij Besluit 2005/202 van 31 januari 2005 teneinde rekening te houden met de toetreding van nieuwe lidstaten in 2004, PB L 66 van 12.3.2005.

²¹ PB L 226 van 13.8.1998.

²² Bijlage XII bij Beschikking 2/2000.

²³ Noord-Amerikaanse vrijhandelsovereenkomst.

²⁴ PB L 352 van 30.12.2002.

²⁵ Besluit 2002/979/EG van de Raad, PB L 352 van 30.12.2002, gewijzigd bij Besluit 2005/106/EG van de Raad van 22.11.2004 teneinde rekening te houden met de toetreding van nieuwe lidstaten in 2004, PB L 38 van 10.2.2005.

Wat de nutssector betreft, stellen de EU en Chili de markt voor aanbestedingen door overheidsinstanties op het gebied van havens en luchthavens wederzijds voor elkaar open. De drempels worden vastgesteld op hetzelfde niveau voor zowel de EU als Chili, en stemmen overeen met de drempels in de richtlijn nutsbedrijven.

5.1.4. CARIFORUM

In oktober 2008 heeft de EU een economische partnerschapsovereenkomst ondertekend met 13 CARIFORUM-landen: Antigua en Barbuda, de Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, de Dominicaanse Republiek, Grenada, Jamaica, Saint Lucia, Saint Vincent en de Grenadines, Saint Christopher en Nevis, Suriname, Trinidad en Tobago en Guyana. De overeenkomst wordt voorlopig toegepast sinds 29 december 2008. De EU heeft plechtig beloofd samen te werken met de Haïtiaanse regering en andere Caribische partners om te garanderen dat de voorwaarden voor toetreding van Haïti tot de economische partnerschapsovereenkomst snel worden vervuld.

De economische partnerschapsovereenkomst met CARIFORUM verbindt de ondertekenaars tot een zeer volledige reeks regels inzake transparantie van overheidsopdrachten, maar bevat geen bepalingen inzake markttoegang. De EU en CARIFORUM hebben overeenstemming bereikt over regels die garanderen dat relevante informatie vrij ter beschikking wordt gesteld teneinde eerlijke en aanvaardbare procedures voor overheidsopdrachten te vergemakkelijken.

5.2. Aanbestedingshoofdstukken in de stabilisatie- en associatieovereenkomsten/voorlopige overeenkomsten

5.2.1. Inleiding

Als de landen van de Westelijke Balkan die de wens hebben uitgedrukt om toe te treden tot de EU zich er tijdens de onderhandelingen toe verbinden hervormingen door te voeren op politiek, economisch en commercieel vlak en op het vlak van de mensenrechten, sluit de EU stabilisatie- en associatieovereenkomsten af met deze landen. De EU kan deze landen tariefloze toegang bieden tot sommige of alle EU-markten, alsook financiële en/of technische bijstand.

Stabilisatie- en associatieovereenkomsten maken deel uit van het **stabilisatie- en associatieproces** van de EU. In principe zijn de stabilisatie- en associatieovereenkomsten vergelijkbaar met de Europa-overeenkomsten die in de jaren '90 zijn gesloten met de landen van Centraal- en Oost-Europa, en met de Ankara Associatie-Overeenkomst met Turkije²⁶.

De stabilisatie- en associatieovereenkomsten moeten worden geratificeerd door de associërende staat en door alle EU-lidstaten. In afwachting van de ratificering van een stabilisatie- en associatieovereenkomst sluit de Commissie een interim-overeenkomst om het mogelijk te maken de handelsgelateerde bepalingen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst zo snel mogelijk in werking te laten treden.

Aangezien de stabilisatie- en associatieovereenkomsten tot doel hebben de betrokken landen te helpen bij het opbouwen van hun capaciteit voor vaststelling en tenuitvoerlegging van de

²⁶ Er zij op gewezen dat de Ankara Associatieovereenkomst geen bepalingen inzake overheidsopdrachten bevat. Besluit 1/95 (artikel 48) van de EG-Turkije Associatieraad voorziet in onderhandelingen over de uitbreiding van de douane-unie tot toegang tot aanbestedingsmarkten, maar tot dusver zijn geen stappen in die richting gezet.

EU-wetgeving, zijn de wederzijdse verbintenissen gewoonlijk asymmetrisch. Dit is ook het geval voor de relevante aanbestedingsbepalingen. De economische operatoren van het ondertekenende land, al dan niet in de EG gevestigd, krijgen vanaf de inwerkingtreding van de stabilisatie- en associatieovereenkomst of de interim-overeenkomst, voor zover deze daarin voorziet, toegang tot gunningsprocedures in de EG overeenkomstig de EU-regels inzake overheidsopdrachten. Deze regel is ook van toepassing op contracten in de nutssector van zodra het ondertekenende land de wetgeving waarbij de EG-regels op dit gebied worden ingevoerd, heeft aangenomen.

In het ondertekenende land gevestigde EU-ondernemingen krijgen vanaf de inwerkingtreding van de overeenkomst toegang tot procedures voor de gunning van contracten in dat land op voorwaarden die niet minder gunstig zijn dan die welke gelden voor nationale ondernemingen.

EU-ondernemingen die niet in het ondertekenende land zijn gevestigd, krijgen pas een bepaald aantal jaren na de inwerkingtreding van de overeenkomst toegang tot procedures voor de gunning van contracten in dat land op voorwaarden die niet minder gunstig zijn dan die welke gelden voor nationale ondernemingen²⁷.

5.2.2. Overeenkomsten per land

5.2.2.1. Albanië

De EU en Albanië hebben op 12 juni 2006 een stabilisatie- en associatieovereenkomst ondertekend die op 1 april 2009 van kracht is geworden.

Ten laatste vier jaar na de datum van inwerkingtreding van de interim-overeenkomst wordt markttoegang verleend.

5.2.2.2. Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

De stabilisatie- en associatieovereenkomst met de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is ondertekend op 9 april 2001 en is van kracht geworden op 1 april 2004²⁸. De interim-overeenkomst die in juni 2001 van kracht is geworden, bevat geen bepalingen met betrekking tot aanbestedingen²⁹.

Sinds 1 april 2009 wordt markttoegang verleend.

5.2.2.3. Montenegro

Op 15 oktober 2007 heeft Montenegro de stabilisatie- en associatieovereenkomst en een interim-overeenkomst inzake handel en handelsgerelateerde kwesties ondertekend. Deze laatste is op 1 januari 2008³⁰ in werking getreden, terwijl de stabilisatie- en associatieovereenkomst in werking treedt zodra het ratificeringsproces voltooid is.

²⁷ De uitzondering op deze regel is Montenegro, dat vanaf de inwerkingtreding van de interim-overeenkomst toegang tot zijn aanbestedingsmarkt verleent aan communautaire ondernemingen, ongeacht hun plaats van vestiging.

²⁸ PB L 84 van 20.3.2004.

²⁹ PB L 124 van 4.5.2001.

³⁰ Ondertekend op 15.10.2007, PB L 345 van 28.12.2007.

De markttoegang is verleend vanaf de inwerkingtreding van de interim-overeenkomst.

5.2.2.4. *Kroatië*³¹

De stabilisatie- en associatieovereenkomst met de Republiek Kroatië is op 1 februari 2005 van kracht geworden³².

Sinds 1 februari 2008 wordt markttoegang verleend.

5.2.2.5. *Servië*

De stabilisatie- en associatieovereenkomst en de interim-overeenkomst inzake handel zijn ondertekend op 29 april 2008. De Raad heeft echter besloten dat de interim-overeenkomst pas ten uitvoer mag worden gelegd en de stabilisatie- en associatieovereenkomst pas mag worden geratificeerd als de Raad unaniem erkent dat Servië volledige medewerking verleent aan het Internationaal Tribunaal voor het voormalige Joegoslavië. Het Servische Parlement heeft de overeenkomsten op 9 september 2008 geratificeerd.

Ten laatste vijf jaar na de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst wordt markttoegang verleend.

Wanneer deze overeenkomst in werking treedt, moet Servië alle bestaande preferenties voor binnenlandse ondernemingen omzetten in prijspreferenties. De bepalingen inzake prijspreferenties moeten geleidelijk worden afgebouwd over een periode van vijf jaar.

5.2.2.6. *Bosnië-Herzegovina*

Op 16 juni 2008 zijn een stabilisatie- en associatieovereenkomst en een interim-overeenkomst inzake handelsgerelateerde kwesties met Bosnië-Herzegovina ondertekend³³. De interim-overeenkomst³⁴ is op 1 juli 2008 in werking getreden, terwijl de stabilisatie- en associatieovereenkomst in werking treedt zodra het ratificeringsproces voltooid is.

Ten laatste vijf jaar na de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst wordt markttoegang verleend.

Wanneer deze overeenkomst in werking treedt, moet Bosnië-Herzegovina alle bestaande preferenties voor binnenlandse ondernemingen omzetten in prijspreferenties. De bepalingen inzake prijspreferenties moeten geleidelijk worden afgebouwd over een periode van vijf jaar.

³¹ Kroatië is kandidaat voor toetreding tot de EU; de toetredingsonderhandelingen zijn aan de gang. De onderhandelingen over overheidsopdrachten (Hoofdstuk 5) zijn op 16 december 2008 van start gegaan. Drie benchmarks, met betrekking tot overeenstemming van de wetgeving, tenuitvoerlegging en administratieve capaciteit, zijn al door de Raad aangenomen. Deze benchmarks moeten worden gehaald alvorens de onderhandelingen over dit hoofdstuk succesvol kunnen worden afgesloten.

³² PB L 26 van 28.1.2005.

³³ Verordening 594/2008 van de Raad en Besluit 2008/474/EG van de Raad, PB L 169 van 30.6.2008.

³⁴ PB L 169 van 30.6.2008, blz. 13.

5.3. Aanbestedingshoofdstukken in overeenkomsten die in het kader van het nabuurschapsbeleid zijn gesloten

5.3.1. Inleiding

Het in 2004 ontwikkelde Europees Nabuurschapsbeleid heeft tot doel te vermijden dat nieuwe scheidingslijnen ontstaan tussen de EU en de landen die over land of zee aan de EU grenzen³⁵ - Algerije, Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Egypte, Georgië, Israël, Jordanië, Libanon, Libië, de Republiek Moldavië, Marokko, de bezette Palestijnse gebieden, Syrië, Tunesië en Oekraïne.

De EU biedt haar buurlanden bevoorrechte betrekkingen, gebaseerd op het wederzijds nastreven van gemeenschappelijke waarden (democratie en mensenrechten, rechtsstaat, goed bestuur, beginselen van de markteconomie en duurzame ontwikkeling). Het ambitieniveau van de betrekkingen hangt af van de mate waarin deze waarden worden gedeeld³⁶.

Het Europees Nabuurschapsbeleid bouwt voort op partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten met de voormalige Sovjetrepublieken, of op associatieovereenkomsten in het kader van het Euro-Mediterraan partnerschap³⁷; het Europees nabuurschapsbeleid is nog niet 'geactiveerd' voor Belarus, Libië of Syrië aangezien dergelijke overeenkomsten nog niet van kracht zijn met deze landen.

Partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten en associatieovereenkomsten³⁸ voorzien in samenwerking op het vlak van openbare aanbestedingen, teneinde de voorwaarden te ontwikkelen voor open en concurrerende gunning van overheidsopdrachten.

De centrale elementen van het Europees Nabuurschapsbeleid zijn de bilaterale actieplannen. Hierin wordt een agenda van politieke en economische hervormingen vastgelegd, met prioriteiten op korte en middellange termijn. De tenuitvoerlegging van de actieplannen is aan de gang; ze wordt aangemoedigd en gemonitord via subcomités.

Om de betrekkingen met Oekraïne, Belarus, de Republiek Moldavië, Armenië, Georgië en Azerbeidzjan te versterken, heeft de Raad, op basis van het Europees Nabuurschapsbeleid, op 20 maart 2009 het Oostelijk Partnerschap aangenomen³⁹.

Het Oostelijk Partnerschap houdt ook in dat onderhandelingen moeten worden gevoerd over nieuwe, verbeterde (associatie-)overeenkomsten (inclusief diepgaande en uitgebreide

³⁵ Hoewel Rusland ook aan de EU grenst, worden onze betrekkingen met Rusland ontwikkeld via een strategisch partnerschap dat betrekking heeft op vier "gemeenschappelijke ruimtes".

³⁶ Het Europees Nabuurschapsbeleid blijft gescheiden van het uitbreidingsproces en loopt, wat de buurlanden van de EU betreft, niet vooruit op de wijze waarop hun betrekkingen met de EU zich in de toekomst kunnen ontwikkelen overeenkomstig de Verdragsbepalingen.

³⁷ De rechtsgrond voor de betrekkingen van de EU met de Palestijnse Autoriteit is de interim-associatieovereenkomst inzake handel en samenwerking, die door de Palestijnse bevrijdingsorganisatie (PLO) is ondertekend namens de Palestijnse Autoriteit.

³⁸ Met Armenië: art. 48; met Azerbeidzjan: art. 49; met Egypte: art. 38; met Georgië: art. 50; met Israël: art. 1 en 35 (waarin de doelstelling van wederzijdse openstelling van de aanbestedingen van ondernemingen in de nutssector wordt gepreciseerd); met Jordanië: art. 58; met Libanon: art. 39; met de Republiek Moldavië: art. 54; met Marokko: art. 41; met de bezette Palestijnse gebieden: art. 34; met Tunesië: art. 41; met Oekraïne: art. 55.

³⁹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad - Oostelijk Partnerschap {SEC(2008) 2974}.

vrijhandelsovereenkomsten waarin regels inzake markttoegang worden gecombineerd met overeenstemming van de regelgeving met het *acquis*) met de landen die bereid en in staat zijn om diepere verbintenissen aan te gaan.

5.3.2. Europees Nabuurschapsbeleid - Onderhandelingen over uitgebreide aanbestedingshoofdstukken per land (Oostelijke landen)

5.3.2.1. Oekraïne

De onderhandelingen over een nieuwe, verbeterde overeenkomst met Oekraïne zijn op 5 maart 2007 officieel van start gegaan. De onderhandelingen over een diepgaande en uitgebreide vrijhandelsovereenkomst, die een integrerend onderdeel van de associatieovereenkomst vormt, zijn in februari 2008 van start gegaan.

De onderhandelingen zijn nog steeds aan de gang en hebben tot doel de aanbestedingsmarkten op alle gebieden (inclusief de nutssector en concessies) geleidelijk en wederzijds open te stellen op basis van geleidelijke afstemming van de wetgeving op de EG-richtlijnen, gepaard gaande met institutionele hervormingen in Oekraïne. De mate van markttoegang wordt gekoppeld aan het niveau van de bereikte regelgevende en administratieve hervormingen.

5.3.2.2. Georgië, Armenië

Ter voorbereiding van de onderhandelingen over diepgaande en uitgebreide vrijhandelsovereenkomsten zijn onderzoeksmisies uitgevoerd (in Georgië in oktober 2008 en in Armenië in februari 2009). De beoordeling van de bereidheid van Georgië en Armenië om van start te gaan met de onderhandelingen is aan de gang.

5.3.3. Europees Nabuurschapsbeleid - Onderhandelingen over uitgebreide aanbestedingshoofdstukken (Euro-Mediterraan gebied)

5.3.3.1. Syrië

Hoewel de tekst van de Associatieovereenkomst in 2004 definitief is vastgesteld, is de overeenkomst nog niet in werking getreden. In tegenstelling tot de andere associatieovereenkomsten bevat ze gedetailleerde procedureregels en voorziet ze in uitgebreide wederzijdse markttoegang, ook tot aanbestedingen in de nutssector. De EU blijft de gesprekken met Syrië over de ondertekening van de overeenkomst voortzetten.

5.3.3.2. Libië

De onderhandelingen over een vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Libië zijn in september 2008 van start gegaan. Beide partijen streven naar bepalingen inzake overheidsopdrachten die verder gaan dat wat in de GPA van de WTO is bepaald; de EU stelt geleidelijke en wederzijdse toegang tot werkconcessies voor, alsook het gebruik van de ruimere communautaire definitie van de nutssector. De onderhandelingen zijn aan de gang.

5.4. Lopende en toekomstige bilaterale onderhandelingen

In oktober 2006 heeft de Europese Commissie de Mededeling “*Europa als wereldspeler - Wereldwijd concurreren*”⁴⁰ gepubliceerd, waarin de externe agenda van de EU voor het verbeteren van haar concurrentiekracht in de mondiale economie is uiteengezet. Als een centraal onderdeel van dit nieuwe beleidskader voor handel beoogt de nieuwe generatie van vrijhandelsovereenkomsten een aanvulling te zijn op de sterkte verbintenis van de EU tot het multilaterale handelssysteem, door te focussen op gebieden die momenteel niet onder de multilaterale WTO-regels vallen, zoals overheidsopdrachten. De voornaamste economische criteria voor de nieuwe vrijhandelsovereenkomsten zijn marktpotentieel (economische omvang en groei) en de mate waarin belangen in het nadeel van de EU-export worden gehandhaafd (tarieven en non-tarifaire belemmeringen). De EU houdt ook rekening met de onderhandelingen van potentiële partners met concurrenten van de EU, en met de mogelijke gevolgen daarvan voor de markten en economieën van de EU. Wat de **inhoud betreft, streeft deze nieuwe generatie vrijhandelsovereenkomsten** naar een uitgebreid en ambitieus toepassingsgebied en beoogt ze de hoogst mogelijke graad van handelsliberalisering en tegelijk een versterking van de duurzame ontwikkeling, rekening houdende met de ontwikkelingsbehoeften van onze handelspartners.

5.4.1. Midden-Amerika

Op de topontmoeting van de EU met Latijns-Amerika en het Caribisch gebied in 2004 zijn de EU en Midden-Amerika overeengekomen onderhandelingen te voeren over een nieuwe associatieovereenkomst; deze onderhandelingen zijn in 2007 van start gegaan. Het handelsluik van de overeenkomst bevat een hoofdstuk over overheidsopdrachten, met bepalingen over de regels daarvoor, met name wat transparantie en markttoegang betreft. Dit heeft ook betrekking op opdrachten in de nutssector. De laatste onderhandelingsronde vond plaats in juni 2009 in Brussel, maar door de onzekere politieke situatie in Honduras zijn de onderhandelingen opgeschort.

5.4.2. Andesgemeenschap

Na het mislukken van de regio-tot-regio-onderhandelingen over een uitgebreide associatieovereenkomst (inclusief politieke dialoog, samenwerking en handel) tussen de EU en de Andesgemeenschap, zijn in februari 2009 onderhandelingen van start gegaan om een meerpartijen-handelsovereenkomst te sluiten met Colombia, Ecuador en Peru. De overeenkomst bevat een hoofdstuk over overheidsopdrachten, met bepalingen over de regels daarvoor, met name wat transparantie en markttoegang betreft; dit heeft ook betrekking op opdrachten in de nutssector. De vierde ronde vond in juni plaats in Bogota.

5.4.3. ACS-landen (Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan)

In oktober 2003 zijn regionale onderhandelingen met de zes regio's (West-Afrika, Centraal-Afrika, Oost- en Zuidelijk-Afrika, de Zuid-Afrikaanse ontwikkelingsgemeenschap, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan) opgestart met als doel overeenkomsten inzake economisch partnerschap, politieke coördinatie en samenwerking te sluiten. Dergelijke overeenkomsten zijn bedoeld als WTO-compatibele handelsregelingen waarbij regionale integratie-initiatieven in het ACS-gebied worden geconsolideerd en de geleidelijke integratie

⁴⁰ Europa als wereldspeler - Wereldwijd concurreren, COM(2006) 567 definitief.

van het ACS-gebied in de mondiale economie wordt bevorderd op basis van een open, transparant en voorspelbaar kader voor goederen en diensten.

5.4.4. Irak

In november 2006 zijn onderhandelingen tussen de EU en Irak opgestart met als doel een handels- en samenwerkingsovereenkomst te sluiten. De EU en Irak streven naar de vaststelling van een WTO-compatibele regeling die ook de handel met en de investeringen in Irak aanmoedigt. De handels- en samenwerkingsovereenkomst bevat ook een zeer uitgebreid hoofdstuk over overheidsopdrachten, gebaseerd op de GPA-regels, dat moet leiden tot aanzienlijke wederzijdse openstelling van de aanbestedingsmarkten van de EU en Irak, ook in de nutssector.

5.4.5. Zuid-Korea

De vrijhandelsovereenkomst met Zuid-Korea is de eerste van de nieuwe generatie “Global Europe”-overeenkomsten waarover de EU in mei 2007 is begonnen te onderhandelen. Wat aanbestedingen betreft, vormt de vrijhandelsovereenkomst een aanvulling op de wederzijdse verbintenissen die de EG en Korea zijn aangegaan in het kader van de GPA. Het aanbestedingshoofdstuk is dan ook vooral gericht op de openstelling van de toegang tot de markt voor werkconcessies⁴¹, die niet onder de GPA vallen.

5.4.6. Canada

De EU en Canada zijn op 6 mei 2009 begonnen te onderhandelen over een uitgebreide economische en handelsovereenkomst.

Uit een begin 2009 uitgevoerd onderzoek naar het toepassingsgebied van de overeenkomst bleek in de eerste plaats dat de overeenkomst betrekking moet hebben op alle centrale en subcentrale overheidsopdrachten in alle sectoren, inclusief de nutssector, om een behandeling te garanderen die niet minder gunstig is dan die welke wordt toegekend aan lokaal gevestigde leveranciers. Er moeten bepalingen inzake transparantie worden toegevoegd teneinde inzicht te verschaffen in wetten, regels, procedures en praktijken, zodat het bedrijfsleven gemakkelijk toegankelijke informatie krijgt over overheidsopdrachten. De partijen zijn overeengekomen dat de tekst van de GPA van de WTO als uitgangspunt voor de procedurele verbintenissen moet worden gebruikt. De eerste onderhandelingsronde zal plaatsvinden in oktober 2009.

5.4.7. China

Overeenkomstig de conclusies van de vergadering van de Raad algemene zaken en buitenlandse betrekkingen van december 2005 onderhandelt de EU over een partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst met China om het kader voor bilaterale handel en investeringen, ook op het gebied van overheidsopdrachten, verder te verbeteren, en om de commerciële en economische samenwerkingsovereenkomst tussen de EG en China uit 1985 te actualiseren.

⁴¹ BOT (Build-Operate-Transfer)-concessies voor Korea.

6. TOEKOMSTIGE MAATREGELEN VOOR HET OPENSTELLEN VAN AANBESTEDINGSMOGELIJKHEDEN

De EU heeft de tendens naar vrije wereldhandel steeds ondersteund en heeft de toenemende onderlinge economische afhankelijkheid van grensoverschrijdende markten steeds erkend. Indien deze ontwikkelingen in goede banen worden geleid, kunnen ze de rijkdom van de mondiale economie doen toenemen. De globalisering dwingt Europa om haar economie te hervormen en haar concurrentiekracht te versterken. Europa moet intern reageren op deze druk, maar moet ook meer aandacht besteden aan de buitenlandse betrekkingen. De belangrijke prioriteiten van de interne markt kunnen pas volledig worden verwezenlijkt als ze ook op mondiaal gebied adequaat worden aangepakt.

De EU is traditioneel een open economie en een voorstander van vrije handel. Wat aanbestedingen betreft, vertaalt dit zich in een lage graad van protectionisme. De aanpak van de EU wordt niet door de hele wereld gedeeld. Overheidsopdrachten is traditioneel een domein waarop politieke druk wordt uitgeoefend om binnenlandse leveranciers te prefereren boven hun buitenlandse concurrenten. Daarom zijn overheidsopdrachten in de WTO geen domein met multilaterale verplichtingen geworden. Bijna alle belangrijke handelspartners van de EU hanteren restrictieve, voor EU-leveranciers discriminerende praktijken bij overheidsopdrachten. De huidige economische crisis heeft het gebruik van dergelijke praktijken nog doen toenemen.

Overheidsopdrachten zijn een gebied waar voor EU-exporteurs nog een groot potentieel ligt. EU-ondernemingen zijn wereldleiders op gebieden zoals vervoermaterieel, openbare werken en nutsvoorzieningen. Zij worden echter geconfronteerd met discriminerende praktijken bij vrijwel al onze handelspartners, waardoor in de praktijk exportmogelijkheden wegvallen.

De EU levert op twee manieren inspanningen om deze handelsbarrières te doorbreken. De EU tracht vrijhandelsovereenkomsten te sluiten met uitgebreide aanbestedingshoofdstukken, gebaseerd op aanbestedingsregels die vergelijkbaar zijn met die van de EU (vrijhandelsovereenkomsten van de nieuwe generatie). Als partij bij de GPA onderhandelt de Commissie ook actief met toetredingskandidaten, teneinde de GPA om te vormen tot een multilaterale overeenkomst.

Tijdens de onderhandelingen over aanbestedingshoofdstukken biedt de EU rechtszekere, niet-discriminerende toegang tot een grote aanbestedingsmarkt, hetgeen een positief effect heeft op de invloed die de EU tijdens de onderhandelingen kan uitoefenen. De algemene openheid van de EU doet deze invloed echter enigszins afnemen, omdat de andere partijen zich ervan bewust zijn dat zelfs de aanbestedingsmogelijkheden die niet als onderdeel van de onderhandelingen worden aangeboden, niet hermetisch zullen worden afgeschermd.

De EU heeft haar onderhandelingen altijd gebaseerd op formele wederkerigheid. In situaties waarin bepaalde partijen niet konden voldoen aan onze verwachtingen inzake markttoegang, moest het begrip wederkerigheid strikter worden geïnterpreteerd. Dit is het geval in de lopende GPA-onderhandelingen, waardoor de EG haar aanbod moest herzien in het licht van de bereidheid en mogelijkheden van de andere partijen om hun overheidsopdrachten open te stellen voor buitenlandse concurrentie.

Bovendien moet verder worden nagedacht over economische wederkerigheid (het beoordelen van de werkelijke waarde van de aanbestedingsmarkt van de derde partij), in het kader van de versterking van de onderhandelingspositie van de EU.

In gevallen waarin belangrijke handelspartners profiteren van de algemene openheid van de EU, maar niet voornemens zijn dezelfde openheid te bieden, kan de EU overwegen de toegang tot delen van de EU-aanbestedingsmarkt zeer gericht te beperken teneinde deze partners ertoe aan te zetten hun markten eveneens open te stellen⁴².

De onderhandelingspositie van de EU zou worden versterkt wanneer individuele Europese aanbestedende instanties op redelijke en passende wijze gebruik maakten van maatregelen waarin de EU-aanbestedingswetgeving nu al voorziet, met name wat aanbestedingen in de nutssector betreft.

⁴² Het is niet de bedoeling dat deze aanpak voor armere ontwikkelingslanden wordt gevolgd.